

950/5.

~~Województwo Okręgu Generalnego~~
Województwo Okręgu Generalnego
KIELECKIEGO

L. 13 668.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

204

58

До Йосифа Сталіна Лідера Радянського Союзу Польської Республіки.

В попередній доповідній Лідеру ми стисло окреслили ситуацію політичну, що до відносин з більшовицями, та вказали на однієї в даний раз польські і українські інтереси і цілі.

Тепер постараємося з'ясувати політичну ситуацію і накреслити ті перспективи, які мають повстати, коли почне відроджуватись Росія Козака, Саванова та Мово, і вкажемо після цього, які, на нашу думку, мають в наслідок вказаного повстати нові державно-політичні групування, а відки все які маємо витягнути консеквенції, що до нашої політичної тактики, а також і Вашої, бо коли перед зовнішнім більшовицями ми мусямо, не на словах, а на ділі, стати захисниками культури, то при новій погромі московського імперіалізму, твердо мусямо стати на захист національної волі, та економічних інтересів обох народів.

Із того що в даний ситуації Вам піти на угоду з нами, очевидно треба ясно собі представити, що з себе уявляє сторона пропонує угоди. Ми хочемо тут розуміти не тільки нас пересонально, а і ті сили, які будуть в нашому розпорядженні, та в даний раз перед нами стоїть Росія, як політичне, та економічне тіло. Розуміючи це з тою ціллю цілком об'єктивно, аби зрозуміти той бачок, який отримав частину польської преси, а навіть політичної думки, що піди по українського народу, як такий,

нема, а головне, що нема там елементів Ідентифікації до державного
 будівництва. Це величезна помилка, коли серйозно думають так же
 польські політики, як і частина польської преси. За цю помилку
 притримає дорого Імпіум. Отже в інтересі обох народів
 постараймося навести ряд фактів, опертих на документи, які
 некрайно повідають, чи Україна, навіть при теперішніх
 обставинах, уявля І себе чинник, І який треба рахуватися, чи то
 з фікції. Щоби ясно собі це уявити І мати точну картину,
 треба прослідити всі події на Україні від початку 1917 року аж
 по нині. В квітні місяці 1917р. будівництво Української
 держави розпочалося під проводом невеликої курії інтелектуалів;
 перед якою стояло поле українське І облоги І невідомо було які
 уроки Ішої роботи буде. Але це не зважаючи еті від національних
 виховання І кілька вічних каїданів, бурними потоками Ішли
 на всю Росію, де тільки було хоч трохи українців. Отже
 говорить одна Іпольська газета на Україні, Ідається „Іжлейнік
 Кіришкі“ про характер українського руху: „рух український
 був подібний на те насіння пшеничне, яке Іїли під бочкою
 Із бода“. Шли воно підфєкно, Ізровкно І медве Іршио. Весною
 прийшов господарь, перекинув бочку щоб просушити її І відір
 таростки, подавивши сонця, одрату афєст І не бавом на місяць
 сіро-цвєтної пята, появилося пшени Ізелєне рупно“. Так говорили
 ті Іпольки, які бачили насочко як росла національна свідомість
 українського народу, які почали всімі мусіли брати участь в тої
 процесі, як громадє нової держави. Не тайна нікому, як рап-
 тово, І сірої солдатської „маса“ руського обрата, одрату поста-
 ли українські полки, котрі до ті року були опорою царю Іулки
 на Україні, а І в цілій Росії. В той час, як московське солдатсьв,
 тільки лубало насіння по Іпатами полками Росії, то Іровнвало
 вінни мори, так Іванкі українітовані полки розгонили банди
 солдатські в Москві, Тулі, Рязані, Іудові, Одесі; тримали

фронт під Ригю, в Румунії і інших місцях. Далі вимру-
лимо боротьбу з Керенським, потім трохидавну війну з
большевиками московськими, які наразі доконали нас і вимру-
ли українське правління Антимова союз і німцями. Доконали
через те, що силою історичних подій у владі було соціалістичне
правління. Як бачимо з цього реакції, не вимго утворити
міцного відпорного антібольшевизького центру. І приходом
німців анції національній Ант піднімаються, особливо під
політиці Гельмута Вормана і його уряду, які не тільки
не задовольняв національних потреб українського народу, а
навпаки всі ці місяці перебування свого у владі, всіма
способами давив національну енергію, прикриваючись інтере-
сами „народу і спокій”; цілий ряд закритих просвіт і тінка
арештів не політичних, а кримінальних дій, якраз про це
свідчить. Але це не зважаючи на вищезазначене утворилися
ряд національно-культурних і політичних товариств, не тільки
розширюють кооператив доходять до півмільярдів оборотів у
пів року (Дніпро-союз, Українбанк), одчиняється державні гімназії
і сотні народних шкіл цілком і приватної ініціативи і
національного характеру. Один Київ, тільки за період „боротьби,
Думськими меншостями, відчиняє аж всі гімназії; п'ять
вишніх шкіл і невідчайний зріст українських видавництв, які
і татяних оборотів досягли мільйонів і навіть в деякій частині
не тільки задовольняють книжкового голоду, - вразі ще більш харак-
теризують розміри національного руху. У Львові, не зважаючи
на спеціальну, лівно окреслену і, безсоромну навін, антінаціональну
політику, дух національний ріс. Свідомі молоді українська
не зважають на ті перешкоди, почала в великій кількості спрем-
ляти добуті становище старшин. Так цілком революційним
шляхом варті цілий Запорізький корпус і останків старої
сердюцької дивізії. Все це вказує на те, що на місці української
несвідомої етнографічної маси і романтичної казачеської

інтелекції, і збивав цілком свідоми український обивацький совісний витикаючий і цю наслідками політичного і економічного характеру. Це яскравіше підкреслює щабель високості національної свідомості і прагнення до створення власної держави те, що не вважалося на всі шкандальні божествів, тих московських лівок та правах, де-яків, щоб зробити повстання проти німців, потерпіли повний крах, хоч на цю ці вищеказану акцію було багато данш: нашірї населення проти німців, як чужденців і носії тил в тодішнього реакційного ладу на Україні; мільйони грошей большевицьких і єєр. Оскільки коли національний союз в особі Діректорії виголосив відозву про повстання - всі скамшилося від права до ліва зруйї і знаєш тів мільйонну німецьку навалу та антінаціональний уряд. Правда, потім всі як такі большевири заманивав, але як знаєш те тім в міській упертій боротьбі. Тому так сталося ми мали тесні вми проти поляків в меморіалній першій полянкою їм замислі. Тільки подробице могла бевітати для уваги нашої окремо. Большевири покаяв нас - власні певні політичні арції і певними ^{реальними} ~~політичними~~ силами, а не покаяв українського народу, а не самого руху національного, - лише сім'ю і штурко знаєш в його політї, але винув єго той, хто є проти всієї нації і держави. Треба тільки співзвучати слова Яніна того знаєш знаменитого всіх громадських і політичних діячів, який сказав: „мы не зрели, что националистическія стремленія на Украинѣ идутъ такъ далеко“. Внаслідок зрозуміння становища на Україні і тім же Яніном такріж большевицької - підносили большевири в національних формах.

З цього короткого нарису видно, що українського руху загавили не в алах навіть найбільші в світі антінаціоналісти, а всімі лштори і деснорї в досягненню своїх цілей - большевики. Знаєш викове, що на Україні є елементи для будови держави і нарда про „вигушаний наріз“ або докізїю, мусити знаєш у серво тїх

людей на Ізвмди. Що зараз діється на Україні в стосунку до большевиків і які можуть бути наслідки і цього - ми вважали вже в попередній намісній листі.

Виходячи з того, що на Україні є реальні сили і сили, котрі можуть творити держави, а маючи вважати в них чи інших людей і дружин державним, перейдемо до того, які наслідки мають бути при союзі України і Польшею, або без нього.

Зараз Польща в поротурманно і французій, чи власне і ініціативі її, спрешить до створення Сходу держав від Балтики до Чорного моря, які складали би антінімечку коаліцію. При теперешніх українсько-польських відносинах створити такої коаліції не в жодну руку не вдасться. Заявляючи так твердо, ми говорили це не тенденційно, а лише яко собі уявляючи сучасну і будучу політичну ситуацію на сході Європи. Перешкода до створення такого блоку, при теперешніх польсько-українських стосунках, є дві: перша - большевири, друга після неї - московський імперіалізм, які і може сюди вписуватися при двох умовах, про які ми скажемо нижче.

Большевири ми назвали першою перешкодою і тої причини, що він уже безпосередньо стикається і проектує свою коаліцію і з зараз головним чинником на сході Європи. Отже робимо деякі большевири з сербовна перешкода зараз до утворення антінімечку коаліції і чи дійсно польсько-рутенський фронт виконає свої Ізвданні.

Попередня війна Польши і Україною чи то Галицькою, чи Надніпрянською в великій мірі спричинилася до того, що московські большевики поклали нас Ізбройно; даліше ведення тої війни, як ми уже раніше говорили, кинє осідки українською військом на союз і большевиками, що Ізвичайно, значно усилить большевири, як такий, не верет те, що днього

пристане кілька тисяч людей, а терет же що на немірно
 багатій і великій території Товсім зникає організований
 антибольшевисткий центр і всіми реальними силами, зіб-
 раними в кождий момент, болячо від насирія масе, розрос-
 тися до колосальних розмірів, що приналежи в свій час
 Європі більшовиству. Але ми, як ми казали, такий
 центр неможливо; це розв'язує руки більшовикам, дає
 можливість вільно і без жорстких порадкування мивими
 силами криво, на цю продукцію. При такому ста-
 новленні, ми, які знаємо роботу більшовиків, які на
 два роки безпосередньої роботи в революційних обста-
 винах зникли давши собі точні обрання проанало-
 зуючи, категорично підтверджуємо, що польсько-ру-
 мунський фронт буде розрваний. Для нас це очевидно,
 бо ми маємо те діло і більшовицькою армією оп'яні-
 ного цілим рядом членів. Наші війська змогли
 поконати українців і не змогли поконати больше-
 виків. Звичайно і хоча б вони будуть битися і
 ким і навіть мамиши членів, але це небагато наба-
 не перелом, причиною цього буде дві: перша політико-
 соціальна, більш простіше ми говорили в минулій
 хвилині, в пункті де сказано про розповсюдження боль-
 шовицтва і друка: війна між більшовиками і одної
 сторони, а польками і румунами і другої сторони при
 мемеринній польсько-румунсько-українській емо-
 сійках, мусить зайнятися, що буде субалюдною
 обох держав: то жовтиска друкує їх, бо обидві
 держави при мемеринній їх силі економічній не
 в силах будуть випримати того напруження, не-
 мово дасть собі вони голод і брак сировини в той час
 як у більшовиків не обмежені простори можуть все це

7
давали внаслідок великих розмірах. Треба також не забу-
вати, що кожен поєдинок не наперед, а також зміще-
ний найменшої одинокі одиниці. Величезний
большевизм, його вплив на маси, підняв дух
його війська і значно збільшив його кадри, та
либже вкорінив його. Оце ми стверджуємо
наш перший тезис.

Коли ж повстане на руїнах більшовицької Росії
Колчак і Сєронов зі своїми стрімкими до захвату
Балтики, та Корном моря, тоді вона безперечно
мусить стикнутися своїми межами з Польщею,
тілкі мусить Латвійським Польсько-всирою етно-
радянським межах, - іншої Польщі вона не допустить,
богато об'єктивних причин є для того, особливо коли
зміцнити організації державні тіх народів що були
під владою Росії і граблять з Польщею. Такими
чином Польща опиниться серед двох вітних ворогів,
які за велику ціну стрімкитимуть до утворення єди-
ного кордону. Росії будучей чужі і Німеччиною досить
леко буде зробити своя діло. Це момент коли Росія
зможе відновити пограничні частини від Польщі
мляком лінійним. Другий момент, - коли так
жакні акраїнні народи, що мешають з Польщею, перед
сиротою панположити ударяються в сторону Росії,
як наприклад Українці. Зокрема Галицькі, які ними
безперечно потягнуться і Білорусіни, які економічно
тісно зв'язані з Польщею тоді і соціальною частиною
федеративної Росії. Це безперечно буде так. Полі-
тичне життя на сході Європи за останні два роки
показало досить ясно і виразно, що в розбудованні
Російської імперії головну роль відіграє Україна;
вона давала тон всім іншим народам, не не рівняла

вони свій політичний курс. Щоби переконатися в цьому треба прослідкувати розвиток національної свідомості, а особливо політичного життя народів Росії за роки 1917-18. По скільки Україна, як велика і багата матеріально країна давала менш вищевантаженному, постільки вона мов дзвонити і буде давати менш при утворенні федеративної Росії за Німечкою і Німаною. Зараз всі московські політики це прекрасно розуміють (як винятком лише невеличкої кучки Гун-Кімонів і Франціків "незламної Росії" в роді Шувальова, та Лур'якевича) і очевидно будуть масові мурди, що використають ті масиви в українському громадянстві, які, на нашу думку, мають народитися при теперішніх польсько-українських відносинах. Коли все так прекрасно може скластися, то чого ми не турбуємося за судачу Польщі? - можна давати нам таке життя, чи нема тут якихсь окришних мовців в роді владарів влади, або щось инше в тому роді?

Ні те і не друге. Наша праця через те направлена по цьому напрямку, що ми намагаємося і намагаємо до тих політичних груп, які перші були, і будуть ворогами федерації і Московщини, це не слова, бо цілий ряд фактів і політичного і військового життя України за останні два роки безперечно стверджують зазначене. Вороги ми їднали і Московщини через те, що краще дружити з Польщею і бачимо в єдності і Московщини найбільше українською народом під впливом культурним, а не часом економічним; що коли ми надали не одгородилися різкою межею від Московщини, то народ наш і в будучому отруєватиметься тою культурою, яка приваля нам наріз до такого культурного схилювання, як то є зараз, та спричинилося до морального занепаду інтелігенції і міско-

тілої, та ідеологізованої, або отруєної ідеями ані-
тського соціалізму, та не Ісмитівим абстракціями. —
Це одна причина. Також ми маємо, що навіть при
найкращих умовах федеративного зв'язку наша індивідуаль-
ність національна не зможе себе проявити, як то на-
малював її. Тому ми стремимо до такої форми
свійства з іншими народами, проби умовляти
в найбільшій мірі наших Зсадань, що до розвитку
українського народу. — Що є друга причина чому ми
так турбуємось про злоту і поязки.

Які наслідки будуть від польсько-української угоди?

Перш над усе, приймемо на увагу ресурси, які мусять
поступити до нашої дієвості; про які ми вже говорили в
нашій попередній Записці і на конференції і про які ще
скажемо нижче, — ми зможемо до зрешти справитись і боляче-
визмом на Україні. По звільненню України — Польща і Укра-
на введуть в дію творення військового Балтійсько-чорно-
морського союзу, який зможе налічувати в собі від 100-750
мільйонів людності. Це буде нова коаліція — тісна і по-
чена з однієї інтересів, котра зможе протиставити свої сили
не тільки проти москвичів, але і проти німців. Трудно думати
створення Балтійсько-чорноморського союзу досить певний, а
засоби для цього сякні лояльні і міцні — крім Ієднаноства
невеликі народи для захисту своїх інтересів протиставля-
ють грабителям їх.

Як же буде творитись той союз?

Союз Польщі і Україною, який в першу чергу мусять бути
анті-московським, потягне до того же союзу і інші народи бувшої
Росії, як до центру анті-московського, при тому лояльного до
своїх сусідів. Живі інтереси тих народів заставили їх стати
в шерех того союзу; таким чином Польща, Україна, а й нею

Білорусь велику свою географічну, економічну і культурну
ситуацію, Литва, на тівдню народи Кавказа і Крим, —
все це мусить стійти в широкій масі Балтійсько-Чорно-
морського союзу, щоб навіки закріпити своє самостійнування
і захистити себе від замірів буржуазного володаря — Московщини
з одної сторони і Німеччини з другої сторони.

Через Україну-Кавказ союз зполучається з Ташкент-
ськими українськими колоніями і величезними хлопковими план-
таціями, що ще більші перспективи відкриває перед Фер-
раравим Союзом, а особливо перед економічно і культурно
сильнішими членами того союзу — Польшею і Україною, перша
і яких стає фабрикувати центри для всього обшару союзу,
а друга найбільшими постачаючими центрами. При такому ста-
новленні мусить стійти на тергуні справа ^(широкого) Веднання
Дніпра і двічі справляти каналом і обвод порогів Дніпра,
що ще більше Веднає інтереси обох країн, а економічний
розвиток їх досягне нечуваних розмірів; так що ніякі
спільні акції Польщі і Румунії за коштів України всотні
дрі того не прансують.

Які ж найбільші вигоди для Польщі з цього намі?

Зараз же по звільненню навіть тівдньої частини Волиня,
не кажучи вже про Київщину і інші, ми зможемо постачати
для Польщі хліб і жовтість, а для фабрик її досить велику
кількість сирця, якого зараз так бракує в Польщі і Литві
далеко скорше і з меншими труднощами ніж в Америці,
яка, очевидно, не дуже то багата. Може дати його, сама
фабрикувати його.

Чому непрямо Польське Правителство, принавши
рацію всього тут наведеного, навічно закінчити уго-
ву з нами а не з Правителством Ташкентським або
Харківським?

По перше, що не одне і таке ж саме і Українське Правління такого політичного тіла як і самі українці не мають собі реально не уявляти і впроваджувати його в життя не зважаючи; по друге: коли і уявляти, то політично не згідно впровадити його в життя в перодично і повільно. Країна на що вони можуть піти, то тільки вимиритися з Польшею, та догаду підтримувати добросусідські відносини.

Які гарантії того, що ми закладемо основи позитивний масив-ків в боротьбі з більшовиками?

Опріч того, що було викладено на конференції і Вами і Паком Президентом міністрів гарантією того по перше є цілий ряд умов теперешнього політичного життя на Україні про які ми говорили в попередній ліній, по друге - авторитет Отамана Великого, який вже в свій час був відбив від більшовиків Волинь, Галичину, Київщини, та Мінщани, коли з'ясується і Рівно бачили коли цілком на європейський лад вишклена, що отже відношення і тепер, коли не буде вже сучасних впливів не сиріють війні з більшовиками, як то мало місце тоді; по третє - присутність політичних груп на Україні, які є і мають на тій же самій точці погляду, яка викладена в цій записці (партії с-е, х-д, яка слівачи доктора Домшова в газеті "Новості дня" видаваній на російській мові; ще ціном 1918 року говорила теж саме, а за допомогою кадру, на це піде все цілюване українське громадянство).

Отже вище наведене дає нам глибоке переконання, що наша справа, коли ми її зможемо порушити - рішуче можливе успіх.

Надаючи до відома Женевському Лану Замальшва Ланьшва Замальшва вище відомості і пропозиції - просимо

у нас по цій справі аудієнції, щоб ще раз цілком детально
розвинути і доказати цим поведене. Маємо надію, що наше
писання не трапить суду пропозицій і старань покійного
п. П. Гуріша, тобурд однак во не вигідно для обох
народів.

Ганка Овдич.

Глова Румунії та одорні держави
Член Трудового Конфедерації

М. Гелюк.

5 Червня, 1919р.

L:13668.

Do

950

Naczelnika Państwa
Kancelaria osobista

W

Kielce, dnia 7/VI.1919 r.

Warszawie Zamek

W załączeniu przedkładam prośbę i pismo
internowanego Atamana Oskilki.-

Sidorowicz par.

Do Jasnie ~~Wielmożnego~~ Naczelnika Państwa Rzecz-Pospolitej
Polskiej.

W poprzednim dopełniającym odnosniku określiliśmy ściśle polityczną sytuację w stosunku do bolszewizmu, która wskazywała na jedność polskich i ukraińskich interesów i celów w stosunku do owego.

Teraz postaramy się przedstawić polityczną sytuację i nakreślić te perspektywy, jakie muszą powstać, jeśli powstała Rosja Koczaka, Sazonowa i Lwowa i ukazać następnie nasze zapatrywania na to jakie mogłyby po wyżej wskazanym fakcie powstać nowe państwowe-polityczne zgrupowania, a z tego jakie mamy wyciągać konsekwencje odnośnie naszej politycznej taktyki, a także i taktyki państwa Polskiego; bo gdy przed grozą bolszewizmu musieliśmy stać nie słowami, lecz czynnie stanąć w obronie kultury, to przed grozą Moskiewskiego imperjalizmu musimy twardo stanąć w obronie narodowej wolności i ekonomicznych interesów obywateli narodów.

Dlatego abyśmy w danej sytuacji mogli wejść w porozumienie, pożądaną jest zapoznać się z tym co przedstawia z siebie strona proponująca warunki. My przedstawiamy danym wypadku nie tylko samych siebie, a także jaka będzie w naszym rozporządzeniu i wogóle co przedstawia obecnie z siebie Ukraina jako ciało polityczne i ekonomiczne. Czynimy to zupełnie obiektywnie tylko dla tego, aby usunąć ten błąd jaki częściowo opanował polską prasę, a nawet i niektóre polityczne umysły, jakoby ukraińskiego narodu jako takiego nie ma, a głównie to że nie ma tam elementu zdolnych do budowy Państwa. Jest to ogromnym błędem jeżeli tego zdania co i Polska prasa są i poważni polscy politycy. Następstwa owego błędu mogą być fatalne. Wierząc w interesie obydwóch narodów postaramy się podać pewną ilość faktów opartych na dokumentach, które dobitnie poświadczą, czy Ukraina nawet w obecnych warunkach przedstawia z siebie czynnik z którym trzeba liczyć się, czy też jest fikcją. Żeby wyraźnie sobie to przedstawić i mieć wyraźny obraz, pożądanym jest prześledzić za przebiegiem historycznych wydarzeń na Ukrainie

od początku 1917 roku do ostatniej chwili.

W miesiącu kwietniu 1917 roku budowa Państwa ukraińskiego zaczęła się pod przewodnictwem gartski inteligencji, przed którą stało pole ukraińskie odzgiem i niewiadomo było jeszcze jakie plony z tej pracy zejda. Lecz wkrótce ~~frx~~ prąd narodowy, wyrwawszy się z kilkuniecznych kajdanów wzburzonym ^{potokiem} ~~garta~~ ^{garta} zalał cała ~~nosję~~, gdzie tylko znajdowało się ~~ukraińców~~ Ukraińców. Oto co mówi jedna z Polskich gazet na Ukrainie, - zdaje się "Dziennik Kijowski" - o charakterze ukraińskiego ruchu: "much ukraiński był podobny do ziaren pszenicy, które wzeszły pod beczką od zboża; tam ten posiew pobladał, ~~pożółk~~ i ledwie żył, - na wiosnę przyszedł gospodarz odrzucił beczkę, aby ją wysuszyć i blade porostki, zobaczywszy słońce, zaraz nabrały siły i niebawem na miejscu ~~xxx~~ szaro-żółtej plamy zjawił się piękny zielony łan." Tak mówili ci z polaków, którzy byli ~~naoczni~~ świadkami rozwiniecia się narodowej świadomości Ukraińców, którzy po części musieli brać udział w tym procesie jako obywatele nowego Państwa.. Nie jest tajemnicą, jak nagle - nie z szarej żołnierskiej masy "ruskiego obrasca", - odrazu powstały Ukraińskie pułki, które około ~~plxxxxxxx~~ pół roku były ^{porządku} ~~oporem~~ nie tylko na Ukrainie, lecz w całej Rosji. Wtedy, gdy moskiewskie ~~zoldactwo~~ tylko ~~zupa~~ ~~szlonechnik~~ w zapasowych pułkach Rosji i rozbijało składy spirytusu tak nazywane ukraińskie pułki rozganiały bandy żołnierskie w Moskwie, Tule, Rzewie, Zubcowie i Odesie; utrzymały front koło Rygi w Rumunji i innych miejscowościach. Następnie wytrzymujemy walkę z Kierąskim, potem trzecie - sieczną walkę z Moskiewskimi bolszewikami, którzy narazie pokonali i zmusili rząd ukraiński do zawarcia przymierza z Niemcami. Pokonana Ukraina była tylko dlatego, iż siła historycznych wydarzeń u władzy był socjalistyczny rząd, który, bojąc się reakcji, nie był w stanie utworzyć mocnego i odważnego kontr bolszewickiego ~~rodka~~ ^{rodka}. Z przyjściem Niemców, prace narodowych ~~koł~~ ^{koł} znów powstaje, a przeważnie podczas

- 3 -

rządu i kierunku polityki, uprawianej przez hetmana Skoropackiego i jego rząd, który nie tylko niezadawalał narodowych potrzeb ukraińskiego narodu, a przeciwnie za całe siedm miesięcy dzierżenia władzy wszelkimi sposobami dusił ~~fron~~ prąd narodowy, pod przykrywką utrzymania ładu i spokoju, - cały szereg zamkniętych uczelni i wiele aresztowań działaczy niepolitycznych, a kulturalnych, dobitnie o tem świadczyły. Ale nie zważając na wyżej wspomniane, tworzył się cały szereg narodowe kulturalnych i politycznych kołok, niezmiernie wzrastają kooperatywy, dochodzące do półmiliardowych obrotów na pół roku (" Dniepro-sejuz " i " Ukrain-bank ") odkrywają się dziesiątki gimnazji i setki szkół pospolitych, całkiem z prywatnej inicjatywy i narodowego charakteru. Jeden Kijów po zacieklej walce z dumską mniejszością odkrywa aż osm średnich i pięć wyższych szkół; nadzwyczajny wzrost ukraińskich wydawnictw, które z tysiącznych obrotów dosięgły milionowych i nawet w dziesiątej części nie mogły zadowalać księgarskiego głodu, - to właśnie jeszcze więcej charakteryzuje rennizary ruchu narodowego.

W wojsku, nie zważając na specjalnie jawną określoną i bezsromną przeciw-narodową politykę, duch narodowy wzrastał. Uświadomiona młodzież ukraińska, nie zważając uwagi na te przeszkody spieszyła zająć odpowiedzialne stanowiska w wojsku. I taki całkiem rewolucyjną drogą wyrósł cały Zaporożski korpus z reszty starej Sierduskiej Dywizji. Wszystkie wymienione wskazuje na to, iż na miejscy ukraińskiej nieswiadomej etnograficznej masie ~~romantycznej~~ kozakefilskiej inteligencji, zjawił się całkiem świadomy obywatel ukraiński, ze wszystkimi wyciekającymi z tego ~~skutkami~~ skutkami politycznego i ekonomicznego charakteru. Jeszcze dobitniej podkreśla stopień narodowej świadomości i pragnienia utworzyć własne Państwo to, że pomimo ogromnych starań bolszewików i moskiewskich prawych i lewych S. R., aby

rozorganizować powstanie przeciw Niemcom, spełzły na niczem, chociaż na powodzenie wyżej wspomnianej akcji było bardzo dużo danych: wrogi nastroj przeciw Niemcom, jako cudzoziemcom i przynoszących z sobą natenczas reakcyjny ład na Ukrainę, miliony pieniędzy bolszewickich i S. R..

Jednakowoż kiedy narodowy ~~związek~~ ^{związek} w osobie dyrektorji ogłosił odezwę o powstaniu wszystko od prawych do lewych grup zakochyszało się i zniechęcało pełniljenową niemiecką nawałnicę i antynarodowy rząd. Prawda, potem bolszewizm zapanaował, lecz stało się to po 6-ciu miesięcznej zaciętej walce. Dlatego tak stało się, już nieliszmy zaszczyt wyjasnić w numerjale i pierwszym odciosniku. Oprócz tego, w miarę potrzeby więcej szczegółowe możemy wyjasnić dla wiadomości. Bolszewizm, pokonawszy nas, to jest polityczne grupy z pewnemi realnemi siłami, nie pokonał samego ukraińskiego narodu, ani ruchu narodowego, - tylko siłą i sztucznie zmusił Go być więcej lewym, lecz usnał takowy ten, kto jest przeciw wszelkich narodowości i państwu. Koniecznóm jest wspomnieć szewca Lenina, tego nam znakomitego znawcy wszystkich społecznych i politycznych ruchów, który powiedział: " My nie znaliśmy tego nacjonalistycznego stremlenia na Ukrainie zajdūt tak daleko." Wskutek zrozumienia położenia na Ukrainie nastąpiła zmiana taktyki bolszewickiej - wygłaszać bolszewizm w narodowych formach. Z tego krótkiego opisu można wnioskować, iż sobie ukraiński ruch niesie w sobie nawet największy w świecie kontr narodowy, asymilatorczy i despeci w dążeniu swego celu - bolszewicy. A więc wypada, iż na Ukrainie są elementy zdolne do budowy Państwa i myśl "o wydumany naród" albo fikcja u poważnych ludzi powinna zniknąć nazawsze. Co obecnie dzieje się na Ukrainie w stosunku do bolszewizmu i jakie mogą być z tego skutki enawialismy już w poprzednim naszym piśmie wnioskując z tego, iż na Ukrainie jest siła realna i czynniki które mogą budować Państwo, a znaczy się mogą zawierać te lub inne umowy z innymi Państwami

przejdziemy do tego, jakie skutki mogą być po zawarciu sojuszu Ukrainy z Polską, a jakie bez zawarcia takiego. Obecnie Polska w porozumieniu z Francją, czy też z Jej inicjatywą, dąży do stworzenia całego pasa Państw od Bałtyku do Czarnego morza, które-by utworzyły przeciw-niemiecką koalicję. Przy obecnych Ukraino-polskich stosunkach utworzyć taką koalicję w żaden sposób nie uda się. Wypowiadając to tak stanowczo, my mówimy o tem nie tendencko, lecz zupełnie wyrażnie przedstawiając sobie obecną i przyszłą polityczną sytuację na wschodzie Europy. Przeciw stworzeniu takiego bloku, przy obecnych polsko-ukraińskich stosunkach, są dwie przeszkody: primo - bolszewizm, sekundo - po nim Moskiewski imperjalizm, który może się wcielić przy 2-ech warunkach, o których opisujemy niżej.

Bolszewizm nazwalismy pierwszą przeszkodą z tej przyczyny, że ponieważ on bezpośrednio styka się z projektowaną koalicją i jest obecnie głównym czynnikiem na wschodzie Europy. Nie zajmujemy się pytaniem na ile obecnie bolszewizm jest poważną przeszkodą do utworzenia antyniemieckiej koalicji i czy rzeczywiście polsko-rumunski front wypełni swoje zadanie.

Poprzednia wojna Polski z Ukrainą, czy z galicyjską, czy z nadnieprzańską nie w wielkiej mierze przyczyniła się do tego, że moskiewscy bolszewicy pokonali nas zbrojnie; przedłużenie tej wojny, jak uprzednie powiedzieliśmy, popchnęło resztki ukraińskiego wojska do sojuszu z bolszewikami, co egrecie zasili bolszewizm jako taki, nie przez to że do niego przybędzie parę tysięcy ~~okolicznych~~ ludzi, a przez to, że na niezmiernie bogatej i wielkiej terytorji zupełnie zniknie zorganizowane antybolszewickie centrum z pewnymi realnymi siłami, sposobnymi w każdy moment, ^{od} zaleźć nastroju nas, rozrósć się do kolosalnych rozmiarów. Co przyniesieby natychmiastowy upadek bolszewizmu. Lecz, jak już zaznaczyliśmy, takie centrum niszczy się; rozwiązuje rękę bolszewikom, daje ^{możliwość} swobodnie i bez zastrzeżeń rozporządzać się żywymi siłami kraju

i jego produkcja. Przed takim obrocie sprawy my, którzy
znany robotę bolszewików, którzy za dwa lata bezpośredniej
pracy w rewelucyjnych warunkach, przywykli zwykle zdawać
sobie pewne zadania o przebiegu spraw, kategorycznie stwier-
dzamy, że polsko-rumński front będzie przerwany. Dla nas
to jest jasne, ponieważ Polska będzie miała doczynienia z
armią bolszewicką, rezentującą całym szeregiem zwycięstw
Polskie wojska były w stanie zwyciężyć wojsko ukraińskie,
ale, nie będą w stanie zwyciężyć bolszewików. Rzeczywiście z
początku ona będzie się bić z nimi, a nawet i nieo powodze-
nie, lecz wkrótce nastanie przełomowa chwila - przyczyna dla
której będzie dwie: pierwsze - polityczno-socjalna (szerzej
o tem mówiliśmy w uprzednim piśmie, w punkcie, gdzie po-
wiedzieliśmy o rozpowszechnianiu się bolszewizmu), sekunde-
wna między bolszewikami z jednej, a polakami i
rumunami z drugiej strony, przy obecnych polsko-rumno-
ukraińskich stosunkach, musi zaciągnąć się, co będzie zga-
bne dla obydwóch Państw: to przeciąganie wojny zrujnuje ich,
gdyż oba Państwa, przy obecnym ich ekonomicznym ~~stanie~~ sta-
nie, nie będą w możności wytrzymać tego naprężenia; prze-
ważnie da się we znaki głód i brak surowca, wtedy gdy u
bolszewików bezgraniczne przestrzenie mogą wszystko destar-
czyć w nadto wysekich rozmiarach. Trzeba też niezapewniać,
iż każde posuwanie się ich naprzód, a także znieszczenie
najmniej odprężonej jednostki ^{większa siła bolszewizmu} wpływa na masy, nadaje
duch jego wojska znacznie zwiększa jego kadry i tym głębiej
zakorzenia takowe. Tym oto my stwierdzamy nasz pierwszy
główny tezis.

Jezeli powstanie na ruinach bolszewizmu Rosja Kołczaka i
Sazonowa ze swoim zamiarem zawładnięcia Baltykiem i Czarnym
morzem, to ona musi bezprzeczenie zetknąć się swej granicą
z Polską (tylko musimy zaznaczyć z Polską w ściśle etno-
graficznych granicach - na inną Polskę ona się nie zgodzi),
duże obiektywne przyczyny jest dlatego, tem bardziej, jeze-

li zniszcza się organizacje państwowe tych narodów, które były pod władzą Rosji i graniczą z Polską. Takim sposobem Polska znajdzie się między dwoma odwiecznymi wrogami, którzy za wszelką cenę będą ^{dotychczas} ~~dotychczas~~ do utworzenia wspólnego korde-
mu. Rosja, będąc w sojuszu z Niemcami i granicząc z nimi, lekko dokona swego. Tebędzie chwila- primo kiedy Rosja będzie w możności zbrojnie odebrać pograniczne części od Polski, -
sekundo- kiedy tak zwane kresowe narody, sąsiadujące z Polską, przed strachem panpolonizmu przejdą na stronę Rosji, jak np. Ukraińcy szczególnie galicyjscy, za nimi bezsprzecznie ~~idą~~
pójdą, w ślad i Białorusini, którzy będą już wtedy ekonomicznie związani z resztą federacyjnej Rosji. To bezwarunkowe tak będzie. Polityczne życie na wschodzie Europy za ostatnie dwa lata pokazało dosyć wyraźnie, że główną rolę w rozdzieleniu się rosyjskiego imperjum odegrała Ukraina; ona przodowała innym narodom, po niej równali oni swój polityczny kurs. Żeby przekonać się o tym, trzeba zapoznać się z rozwojem narodowej świadomości, a przeważnie z życiem politycznym narodów Rosji za lata 1917 i 1918. Naile "ukraina, jako kraj wielki i bogaty, przodowała tym narodom, o tyle ona znów musi i będzie musiała mieć przodujące znaczenie przy utworzeniu federacyjnej Rosji w bok od Wisły i Niemna. Obecnie wszyscy moskiewscy politycy bardzo dobrze zdają sobie sprawę z tego. (za wyjątkiem niewielkiej garstki denikshetów i fanatyków "Nie-dielimoi Rosii" w rodzaju Szugina i Poryszkiewicza) i rzeczywiście będą o tyle przewidującymi, że wykorzystają nastrój ukraińskiego społeczeństwa, który, jak my jesteśmy pewni, musi powstać przy obecnych polsko-ukraińskich stosunkach. Teraz nam można zadać pytanie: jeżeli wszystko tak pięknie może się ułożyć, to dlaczego Panowie niepokoją się o los Polski, czy niema tu jakich skrytych motywów żądania władzy, lub coś w rodzaju tego?

Ani to, ani drugie. Nasza prasa dlatego skierowana jest w tym

kierunku, gdyż my należelismy i należemy do tych stronniectw, które były, są i będą pierwszymi wrogami federacji z Moskiewczyzną; to nie słowa, ponieważ cały szereg faktów politycznego i wojskowego życia Ukrainy za ostatnie dwa lata bezsprzecznie potwierdzają wyżej wymienione. Jesteśmy wrogami zjednoczenia z moskiewczyzną jeszcze i z tej przyczyny, że lepiej od wszystkich zrozumielismy i widzieliśmy ~~z~~ zjednoczenia z nią zagładę dla narodu ukraińskiego pod względem kulturalnym i po części ekonomicznym; jeżeli my nadal nie odgredziemy się pewną stałą granicą od moskiewczyzny, to nasz i w przyszłości będzie zatruty ta kultura, która doprowadziła go do takiego kulturalnego położenia ^w jakim jest obecnie i która przyczyniła się do moralnego upadku naszej inteligencji bezsilnej zdenacjonalizowanej, lub zatrutej ideją azjatyckiego socjalizmu i nie ~~apłymi~~ ^{zyniowymi} abstrakcjami, - to jedna przyczyna.

Także wiemy, że nawet przy najlepszych warunkach federacyjnego związku nasza narodowa indywidualność nie będzie w możności dojść do swego rozwoju, jako to jej należy się. Dlatego my dążymy do takich form współżycia z innymi narodami, aby umożliwić nasze zadania w największym stopniu co do rozwoju narodu ukraińskiego, - to druga przyczyna, dlaczego my tak starannie się ~~staramy~~ ^{staramy} wejść w porozumienie z Polską.

Jakie skutki będą od polsko-ukraińskiego porozumienia? -

Przedwszystkiem, biorąc pod uwagę resursy, które powinny stać do naszej dyspozycji, o których my już mówiliśmy uprzednim piśmie i na konferencji, i o których my jeszcze wspomniemy niżej, - My będziemy w stanie z nastaniem zniw ukonezyc z bolszewizmem na Ukrainie. Po uwolnieniu Ukrainy, Polska i Ukraina wchodzi w stadium tworzenia rzeczywistego bałtycko-azarnomorskiego sojuszu, który może liczyć w sobie od 100- do 150 milionów ludności. To będzie poważna koalicja - ściśle splocona

jednością interesów, która będzie w stanie przeciwstawić swoje siły nie tylko moskiewszczyźnie lecz i Niemcom. Podkład dla utworzenia takowego sojuszu jest dosyć pewny, a zasoby dla tego same lojalne i pokojowe - w tym zjednoczą się nie wielkie narody dla obrony swych interesów przeciw ich odwiecznemu grabieżcy.

Jak będzie tworzyć się ten sojusz?

Sojusz Polski z Ukrainą, który musi być przede wszystkim antymoskiewskim, pociągnie za sobą do takowego i inne narody byłej Rosji, jako do ośrodka antymoskiewskiego, przytem lojalnego w stosunku do sąsiadów.

Zywiotele interesy tych narodów zmuszą ich stanąć do szeregu owego sojuszu; przez to Polska i Ukraina a także Białorus, przez swoje ^{geo} ~~ant~~ograficzne, ekonomiczne i kulturalne stanowisko, Litwa, na południe narodu Kaukazu i Krymu, - wszystko to musi zlać się w szeroki pas bałtycko-czarnomorskiego sojuszu, aby na wieki unocnić swoje egzystowanie i stanąć w obronie przeciw zamiarom byłego władcy - moskiewszczyzny z jednej strony, a krzyżactwa z drugiej.

Przez Ukrainę - Kaukaz sojusz ma możność ^{zjednoczyć} ~~złączyć~~ się z Taszkentzkimi ukraińskimi polojkami z ogromnymi " chłepczato-
bumaznymi " plantacjami, co odkrywa większe perspektywy przed Państwami sojuszu, a przeważnie przed ekonomicznie i kulturalnie silnymi członkami tego sojuszu - Polską i Ukrainą; pierwszą, która staje się przemysłowym ośrodkiem dla całego sojuszu - drugą największym ośrodkiem dostawców surowca.

Z tego wypada, że na porządek dnia musi ~~stać~~ ^{stać} się sprawa połączenia w Dnieprze z Dzwina odpowiednim kanałem i " służowanie " porogów Dniepru, co jeszcze więcej spoi interesy obydwóch Państw, a ekonomiczny rozwój ich osiągnie niebywałych rozmiarów, tak że żadne akcje Polski i Rumunii kosztów Ukrainy setnej części tego nie przyniosą.

Jakież najbliższe korzyści osiągnie Polska po porozumieniu się z nami?

- 10 -

Natychmiast po zwolnieniu nawet tylko południowej części Wołynia, nie mówiąc już o Kijowszczyźnie i innych częściach, będziemy w stanie dostarczać Polsce chleb i żywność, a dla jej fabryk sporo ilość surowca, którego obecnie tak brakuje w Polsce i oczywiście o dużo szybciej i z mniejszymi trudnościami niż z Ameryki, która napewno nie bardzo dużo będzie mogła dostarczyć takowego, produkując go sama.

Dla czego koniecznie rząd Polski, uznawszy racje wyżej wymienionego, winien zawrzeć umowę z nami, a nie z rządem galicyjskim lub nadnieprzańskim?

Pierwo, iż żadne z wymienionych rządów takiego politycznego planu obecnie nawet sobie realnie nie przedstawia, a znaczy się wprowadzić takowy do życia nie są w stanie; sekundo, jeżeli sobie i przedstawia, to psychologicznie nie mają sposobu zrealizować go w porozumieniu z Polską. Jedyne oni mogą tylko zawrzeć pokój z Polską i podtrzymywać dobre-sąsiedzkie stosunki.

Jakie są gwarancje tego iż my, wszedłszy w porozumienie z Polską, będziemy w stanie osiągnąć pozytywne skutki w walce z bolszewikami?

Prócz tego co było wypowiedziane na konferencji² Panem Naczelnikiem Państwa i Panem Prezydentem Ministrow gwarancją tego primo jest cały szereg warunków życia politycznego na Ukrainie o których my omawialiśmy w uprzednim piśmie, sekundo- autorytet Atamana Oskilko, który swego czasu już odebrał od bolszewików Wołyn, część Kijowszczyzny, Hucuszczany, kiedy Zymierz i Równo przypatrywali się pułkom zupełnie wyszkolonych na kształt Europejskich wojsk, co rzeczywiście nastąpi i teraz kiedy nie będzie już postronnych wpływów, niesprzyjających wojnie z bolszewikami, jak to miało miejsce wtedy; tercja- obecność politycznych grup na Ukrainie, które wyznają te same zasady, wypowiedziane w tym piśmie! partja S. S., Ch. D., która słowami doktora Democowa w gazecie "Nowosti dnia", wydawanej na rosyjskim narzeczu, jeszcze w lecie 1918 roku omawiała też

samo i wogole z tym zgodzi sie całe umiarkowane społeczeństwo Ukrainy].

Wszystko wyżej wymienione daje nam głębokie przekonanie, że nasza sprawa, jeżeli będziemy w możności ją poruszyć, ^{no} stawczo będzie miała powodzenie.

Podając do uznania Jśnie Wielmożnego Pana Naczelnika Państwa wyżej oznaczoną wiadomość i propozycję, prosimy Pana Naczelnika o audjencję w tej sprawie, aby jeszcze ^{raz} detalicznie rozwinąć i dowieść wszystko to, co w tym piśmie wypowiedziane. Mamy nadzieję że nasze pismo nie poscignie los propozycji i starań P. P. Kulisza, co byłoby ~~niemam~~ nie na korzyść obojgu narodów.

Kielce, dnia..... 5/VI..... 1919 roku.-

Stanisław Oskórnik
Komitet Krajowy Międzykrajowy
w Sopocie Deprecacja Maj 1919

Czytelnik
W. Skwarski Genmł p. p. 01.
Dowódca okręgu generalnego.